

TRÍ TUỆ LÀ GỐC CỦA THẮNG LỢI

Cuộc thương chiến ngày nay muốn giành phần thắng, thì điều kiện căn bản là phải làm ra những mặt hàng đẹp, rẻ hơn đối thủ cạnh tranh, như thế cần phải có nền khoa học kỹ thuật ở trình độ cao là kết tinh trí tuệ con người. Bởi vậy khai thác, tận dụng nguồn vốn trí tuệ con người trở nên cực kỳ quan trọng.

So sánh Mỹ và Nhật Bản trong việc khai thác, bồi dưỡng nguồn vốn trí tuệ con người, mỗi nước đều có ưu thế và thất thế.

Mỹ: Có một thời gian dài giàu nhất thiên hạ. Ngoài điều kiện tự nhiên ưu việt ra, chủ yếu là nền khoa học kỹ thuật Mỹ có địa vị dẫn đầu thế giới. Nhưng không thể từ đó rút ra kết luận trí tuệ của người Mỹ mạnh hơn nước khác. Mặc dù nước Mỹ đầu tư cho giáo dục nhiều hơn bất cứ nước nào.

Cùng với việc hun đúc ra hàng loạt nhân tài hàng đầu, quốc gia này cũng tạo ra rất nhiều "phế phẩm" vừa yếu kém về tư tưởng, lại tồi tệ về kỹ năng, mà con số này lại ngày một tăng.

Bài "Xoá mù chữ của nước Mỹ" được đăng trên tờ *Tin tức nước Mỹ và thế giới* số ngày 12/6/1989 chỉ ra rằng, nước Mỹ hiện có 25 triệu người không biết đọc biết viết, ngoài ra còn 45 triệu người khả năng đọc và viết không đủ để tìm được công việc. Con số này mỗi năm tăng lên 2 triệu, có nghĩa là nước Mỹ có trên 1/3 số người mù chữ, nửa mù chữ. Tình hình trên sẽ gây bất lợi cho Mỹ trong công cuộc cạnh tranh.

Để bù vào sự thiếu hụt về nguồn nhân tài, Mỹ thường áp dụng hai cách để thu hút: Một là trả lương cao, hai là tạo cho họ điều kiện nghiên cứu tốt đẹp thuận lợi. Nước Mỹ đã hai lần sửa đổi Luật Di dân. Đối với những nhà khoa học có thành tựu, không kể quốc tịch, lý lịch, tuổi tác đều được nhất loạt ưu tiên vào nước Mỹ. Bởi vậy, nhân tài các nước đều thích chạy sang Mỹ. Hiện nay, trong hệ thống giáo dục và khoa học kỹ thuật - nhất là kỹ thuật cao, các nhà khoa học và công trình sư nước ngoài chiếm một tỷ lệ khá cao (theo điều tra của Quỹ Khoa học Quốc gia Mỹ hơn 50% các công ty kỹ thuật cao đã thuê mượn phần lớn nhân tài khoa học kỹ thuật người nước ngoài, chiếm 90% nhân viên khoa học kỹ thuật của các công ty này). Trong số những người làm công tác nghiên cứu khoa học kỹ thuật, làm nghiên cứu sinh, người nước ngoài chiếm 66%. Chủ nhiệm khoa 33% các trường đại học nổi tiếng nước Mỹ là người gốc Hoa. Những người đóng vai trò quan trọng trong kế hoạch "Chiến tranh giữa các vì sao" đều là nhân viên khoa học kỹ thuật nước ngoài.

Theo thống kê từ năm 1952 đến 1975, do thu hút nhân tài nước ngoài nên Mỹ đã tiết kiệm ít nhất 15 đến 20 tỷ USD kinh phí bồi dưỡng nhân tài cho nhà nước, song điều quan trọng hơn là những nhân tài này đã có tác dụng quan trọng trong phát triển kinh tế của nước Mỹ.

Trong những năm 30 của thế kỷ XX, chỉ riêng những nhà khoa học châu Âu định cư ở Mỹ đã có sự đóng góp tương đương 30 tỷ USD mà Mỹ có được do sản xuất tăng trưởng. Chính vì thu hút được nhân tài trong thiên hạ để làm khoa học kỹ thuật cho mình mà khoa học kỹ thuật Mỹ mới đứng ở vị trí hàng đầu thế giới.

Sau Chiến tranh thế giới lần thứ hai, nước Mỹ thu hút được nhân tài nhiều nhất. Bởi vậy thành tựu khoa học kỹ thuật giành được cũng nhiều nhất: 60-80% tổng số thành tựu khoa học thế giới, chiếm được 1/2 số giải Nobel, trở thành nước giàu nhất thế giới.

Nhật Bản: Ngược lại với Mỹ, chủ yếu dựa vào nhân tài do mình tự bồi dưỡng. Giáo dục ở Nhật Bản không những phổ cập mà chất lượng đào tạo cũng cao. 9 năm học đầu tiên của trẻ em được miễn phí. Tất cả trẻ em ở Nhật Bản đều phải tiếp thu 6 năm tiểu học, 3 năm ở trung học. Trẻ em ở bậc tiểu học và trung học chiếm 99,9% tổng số trẻ em vừa lứa tuổi (một tỷ lệ cao nhất thế giới).

Qua gần 100 năm phổ cập giáo dục công cộng, ngày nay hầu như mọi người dân Nhật đều biết đọc biết viết. Hiện nay, mọi người được hưởng nền giáo dục tốt đẹp, có kỹ thuật, chịu khó làm việc, dám nghĩ, dám làm khiến cho nước Nhật chẳng những chấn hưng được nền kinh tế bị tàn phá trong Chiến tranh thế giới lần thứ hai mà còn đạt được những kỳ tích.

Nhật Bản không giống Mỹ là tìm trăm phương nghìn kế thu hút nhân tài trong thiên hạ mà là giỏi “đánh thố”. Sở dĩ “thố” được rất nhiều khoa học kỹ thuật tiên tiến của Mỹ rồi cải tiến đi, làm mới lại, vì họ vốn có cơ sở khoa học kỹ thuật sẵn có. Điều đó đương nhiên rất có quan hệ tới việc

người dân Nhật được tiếp thu một nền giáo dục tốt đẹp. Sau chiến tranh, Nhật Bản có nhiều mặt lạc hậu so với Mỹ (chẳng những trong kinh tế mà ngay cả con đường kinh doanh). Lạc hậu thì học hỏi. Bắt đầu là bắt chước, sau đó là sáng tạo. Hiện nay về mặt khoa học kỹ thuật, Nhật Bản đã có nhiều mặt vượt Mỹ như: kỹ thuật quang học, kỹ thuật phát điện bằng năng lượng mặt trời, máy ghi hình trong gia đình, vật liệu gốm. Trên con đường kinh doanh, họ đã sớm bỏ xa Mỹ. Từ đầu những năm 1980, khi đề ra chiến lược xây dựng đất nước bằng khoa học kỹ thuật, cho đến nay họ đã tiến những bước dài. Để độ tài hơn thua với Mỹ, Nhật Bản đã bỏ ra những khoản chi cho nghiên cứu khoa học rất lớn. Năm tài chính 1988 đã đạt 73,4 tỷ USD (trong vòng 10 năm đã tăng gấp đôi).

Về mặt khai thác về nghiên cứu khoa học kỹ thuật, người Nhật không những giỏi “đánh thố” mà còn rất thạo trong việc “vay mượn” (tức là xây dựng ở trong trường đại học tốt nhất ở Mỹ những phòng nghiên cứu thực nghiệm chủ trì hạng mục nghiên cứu khoa học và thiết lập chức vị giáo sư đại học, tích cực phát hiện và tận dụng nhân tài nghiên cứu ở trường Đại học của Mỹ).

Số tiền Nhật đầu tư vào các trường Đại học ở Mỹ (trừ chính bản thân nước Mỹ ra) cao hơn bất kỳ một quốc gia nào khác. Hiện nay trong 134 trường Đại học ở Mỹ mà Nhật Bản đầu tư vào, có 53 trường đã nhận từ các công ty của Nhật Bản một khoản đầu tư 7,5 triệu USD chỉ trong năm 1986.

Các cơ quan hữu quan của Mỹ quy định các công ty chủ trì nghiên cứu có quyền trước nhất, được thẩm tra thành quả nghiên cứu, ưu tiên nắm độc quyền sử dụng. Bởi vậy các công

ty của Nhật Bản đã có thể lợi dụng lực lượng nghiên cứu khoa học của Mỹ, phòng thí nghiệm mà họ đã đầu tư cùng nghiên cứu với các nhân viên nghiên cứu thực nghiệm và các phân viện nghiên cứu khoa học của trường đại học Mỹ. Như thế họ chẳng những được ưu tiên lợi dụng thành quả nghiên cứu đó, mà còn có thể trực tiếp nắm được toàn bộ kỹ thuật của thành quả nghiên cứu khoa học.

So sánh tình hình khai thác lợi dụng nguồn trí tuệ giữa Nhật với Mỹ, từ đó rút ra hai điểm sau đây:

1. Về mặt chủ trương giáo dục, hai nước Nhật - Mỹ không thua kém gì nhau.

2. Từ nguồn nhân tài mà nói, nước Mỹ có thể thu hút nhân tài trong thiên hạ, còn Nhật Bản, chủ yếu dựa vào mình tự bồi dưỡng. Nguồn nhân tài của Mỹ vì thế mà phong phú hơn Nhật Bản rất nhiều nhưng giáo dục của Nhật Bản phổ cập hơn Mỹ, hiệu quả giáo dục cũng tốt hơn. Kế hoạch bồi dưỡng kỹ thuật của họ đứng hàng đầu, tố chất của nhân viên kỹ thuật và đội ngũ lao động được đào tạo ra cũng tương đối cao. Thêm vào đó, người Nhật lại giỏi “đánh thố”, “khéo vay mượn”, nên trình độ khoa học kỹ thuật của họ đủ để đọ sức với Mỹ.

Viện trưởng Viện Khoa học công trình Mỹ Robert Waiter đã nói một cách thân thiện rằng: “Nước Mỹ là một nước sáng tạo nhất thế giới, thế nhưng chúng ta lại không có khả năng giành lấy những cái tốt của những phát minh khoa học đó”. Sự so sánh, phân tích quy kết trên nói rõ: Về mặt phát triển khoa học kỹ thuật, hai nước Mỹ - Nhật đều giỏi về việc khai thác nguồn trí tuệ và khéo biết lợi dụng “trí của mọi người”, có khác

nhau chỉ là cách làm và đường lối không giống nhau mà thôi. Đó là nguyên nhân khiến khoa học kỹ thuật của hai nước phát triển được nhanh chóng.

Riêng Mỹ, do chú trọng giáo dục và đầu tư nghiên cứu khoa học kỹ thuật, lại có thể thu nạp nhân tài trong thiên hạ, nên trong một thế kỷ (1870-1970) đã xây dựng nước Mỹ thành một nước khoa học kỹ thuật hiện đại. Dân tộc Mỹ trở thành một dân tộc từ khi có lịch sử loài người đến nay có sức sản xuất cao nhất. Bởi vậy trong mậu dịch quốc tế, nước Mỹ một thời gian dài luôn đứng ở vị trí hàng đầu.

Người Nhật cũng biết dùng “trí mọi người”, đặc biệt là tinh thần cống hiến đối với đất nước, đối với công ty của người Nhật. Tác dụng “trí mọi người” càng được phát huy đầy đủ, đẩy mạnh sự phát triển nhanh của khoa học kỹ thuật Nhật Bản.

Để làm rạng rỡ cho đất nước, làm giàu có thêm cho công ty mình, nhân viên khoa học kỹ thuật và đội quân lao động có thể nói là hết lòng hết sức mạnh mẽ đuổi kịp nước Mỹ, làm cho trình độ khoa học kỹ thuật hai nước từ chỗ chênh lệch nhau đi đến ngang nhau, thậm chí có khả năng nghiêng về phía Nhật. Trên cơ sở đó, Nhật Bản mới có thể sản xuất ra được nhiều hơn những sản phẩm vừa tốt, vừa rẻ, không ngừng mở rộng mức chiếm hữu thị trường của nước Mỹ và các nơi khác trên thế giới.

Từ thành quả kinh tế thu được, qua phát triển khoa học kỹ thuật của hai nước Mỹ - Nhật, có thể rút ra kết luận: Trí tuệ là gốc của thắng lợi ■

Nguyễn Tường Tổng hợp